

แบบจัดเก็บความรู้ (KM) งานส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๐

จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งในพื้นที่เป็นดินลูกรัง

เกษตรกรเจ้าขององค์ความรู้

นายมิตร พาทา อายุ ๔๓ ปี เกิดวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๖

หมายเลขบัตรประชาชน

ที่อยู่ ๒๑๕/๒ หมู่ ๑๖ ตำบลกันจ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

โทรศัพท์ ๐๘๖ ๒๑๑ ๘๗๒๓

ความเป็นมา

นายมิตร พาทา เกิดที่ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเกษตรกรที่มีความขยันขันแข็ง มีความมุมานะทำการเกษตร เมื่อมีครอบครัวก็ได้ย้ายมาปักหลักที่ ตำบลกันจ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เริ่มทำการเกษตรโดยการปลูกพืชผักได้แก่ แตงกวา ผักกาด ถั่วฝักยาว และพืชรู เช่นมันสำปะหลัง ต่อมาประสบกับปัญหาเรื่องราคาดผลผลิต เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตในพื้นที่มีมากเกินไปกว่าความต้องการของตลาด จึงคิดหาทางเพื่อจะแก้ไขปัญหที่ประสบอยู่ ซึ่งต่อมาได้มีโอกาสในไปดูงานของบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบริษัทที่เกี่ยวกับการผลิตและส่งออกหน่อไม้ฝรั่ง จึงมีความสนใจเพราะเห็นว่าตลาดหน่อไม้ฝรั่งส่งออกน่าจะสดใสสามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวได้ จึงเริ่มต้นด้วยการเช่าพื้นที่ จำนวน ๖ ไร่ ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง จนปัจจุบันมีเนื้อที่ในการปลูกเป็นของตนเอง จำนวน ๙ ไร่ จากความตั้งใจจริงประกอบกับมีความรับผิดชอบในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ จนพัฒนาเป็นแห่งรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อส่งให้กับบริษัทที่ส่งออกโดยตรง และปัจจุบันยังเป็นแหล่งให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรรายอื่นๆ ที่สนใจจะปลูกหน่อไม้ฝรั่งเพื่อการส่งออกอีกด้วย

องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ และงานที่ภาคภูมิใจ

เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งมีลักษณะเป็นดินลูกรัง เป็นอุปสรรคในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเป็นอย่างมาก จึงเริ่มต้นด้วยการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้เหมาะสมในการเพาะปลูก การให้น้ำแก่หน่อไม้ฝรั่งก็แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากสภาพดินที่เป็นดินลูกรังหากมีการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ไปสักกระหนึ่ง จะทำให้บริเวณผิวดินที่ให้น้ำประมาณ ๑ นิ้ว มีลักษณะแน่นทึบ มีสาเหตุจากการชะล้างของดินด้านบนจากการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ตะกอนดินขนาดเล็กจะลงมาสะสมในดินชั้นล่าง จึงทำดินแน่นทึบทำให้น้ำไม่สามารถไหลลงไปยังรากพืชที่อยู่ด้านล่างได้ จึงทำให้พืชขาดน้ำ จึงได้หาวิธีการให้น้ำแบบใหม่โดยการเจาะสายที่ใช้ให้น้ำระบบน้ำหยดบริเวณด้านล่างของสาย ประมาณ ๑.๕ มิลลิเมตร เพื่อให้ให้น้ำไหลพุ่งลงดินโดยตรง บริเวณที่น้ำพุ่งลงดินจะมีลักษณะเป็นหลุมกว้างประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ลึกประมาณ ๕ เซนติเมตร การให้น้ำโดยวิธีนี้น้ำค่อยๆซึมเข้าไปในดิน โดยซึมผ่านในด้านระนาบกับพื้นแล้วค่อยๆซึมลงด้านล่าง ป้องกันการชะล้างของหน้าดินซึ่งเป็นสาเหตุในการทำให้ดินลูกรังแน่นทึบได้ และการให้น้ำโดยวิธีนี้ยังสามารถให้ปุ๋ยแก่หน่อไม้ฝรั่งไปพร้อมกับการให้น้ำอีกด้วย โดยการหลอดยปุ๋ยลงในหลุมแล้วน้ำจะนำไปยังรากหน่อไม้ฝรั่งได้

และอีกเรื่องที่สำคัญของการปลูกหน่อไม้ฝรั่งก็คือการระบาดของโรคพืช เพราะเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องล้มเลิกการปลูกหน่อไม้ฝรั่งไป การระบาดของโรคพืชนั้นเกิดจากสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเกิดโรคได้แก่ ความชื้น อุณหภูมิ ความอ่อนแอของพืช และมีเชื้อของโรคพืชอยู่ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเกิดโรคพืชนั้น มักจะเกิดหลังจากที่มีฝนตกติดต่อกัน หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวจากประสบการณ์ปลูกหน่อไม้ฝรั่งของคุณมิตร พาทา ที่ผ่านมา พอที่สรุปและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดูแลแปลงหน่อไม้ฝรั่งตลอดมาคือ

๑. เมื่อมีฝนตกลงมาแล้วมีฟ้าคลุ้มติดต่อกัน ภายใน ๒๐ ชั่วโมงมักจะพบการระบาดของโรคน้ำค้าง ป้องกันกำจัดโดยการพ่นสารคอปเปอร์ออกไซด์คอร์ไลน์ หรือแมนโคเซป ทันทีหลังจากที่ท้องฟ้าเปิดเพื่อป้องกันกำจัดโรค

๒. หากมีฝนตกลงมาสลับกับแดดจ้า มักจะพบโรคเน่าเปียกระบาด อาการเริ่มแรกหน่อไม้ฝรั่งจะเหี่ยวเฉาแบบฉับพลัน ชีตเหลือง และเน่าตายต่อมา วิธีการป้องกันกำจัดได้แก่ พ่นสารเมธาแลกซิล หลังเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ทันทีที่ท้องฟ้าเปิด เพราะหากปล่อยให้มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นในแปลงแล้ว จะไม่สามารถควบคุมการระบาดของโรคได้

๓. อีกอย่างหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้คือ การระบาดของไส้เดือนฝอย โดยไส้เดือนฝอยจะเข้าสู่ต้นพืชทางปลายราก หรือทางบาดแผลของหน่อไม้ฝรั่ง แล้วเข้าไปอาศัยอยู่ในท่อน้ำเลี้ยง แล้วหลังสารชนิดหนึ่งออกมา ทำให้ท่อน้ำเลี้ยงมีปุ่มปม ชัดขวางทางเดินของท่อน้ำของพืช อาการเกิดโรคสังเกตได้จากลักษณะของต้นที่มีลักษณะผิดปกติไป เช่น ลำต้นเหลืองซีดเหมือนขาดน้ำ หากขุดบริเวณโคนต้นจะพบปุ่มปมในบริเวณโคนต้นและระบบรากของพืช วิธีป้องกันได้แก่ โรยปูนขาวบริเวณรอบโคนต้นเพื่อเป็นการป้องกัน

สิ่งที่ทำให้ภาคภูมิใจคือ การผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้มีปริมาณและคุณภาพที่สม่ำเสมอ เป็นที่ต้องการของตลาด จนได้รับความเชื่อมั่นจากบริษัทผู้ส่งออก ให้เป็นแห่งรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรรายอื่นๆ และส่งให้กับบริษัทที่ส่งออกโดยตรงไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายอื่นๆ ในด้านต่างๆ เช่น เป็นแปลงต้นแบบเพื่อใช้ศึกษา ให้คำแนะนำ และที่สำคัญคือเป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตในราคาประกันที่ได้ตกลงกับบริษัท ซึ่งอยู่ในระดับน่าพอใจของทุกฝ่าย

สรุปองค์ความรู้การปลูกหน่อไม้ฝรั่งในพื้นที่เป็นดินลูกรัง

กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการ

๑. การเพาะกล้า

- แช่เมล็ดหน่อไม้ฝรั่งในน้ำอุ่นประมาณ ๒๐ นาที (ความอุ่นของน้ำเท่าที่เราน้ำได้)
- ใช้ไม้กดเป็นร่องห่างกันประมาณ ๒๐ ซม. แล้วหยอดเมล็ดหน่อไม้ฝรั่งที่เตรียมไว้แล้ว
- คลุมด้วยฟางข้าว แล้วรดน้ำด้วยระบบสปริงเกอร์
- หลังปลูก ๑๔ วัน ต้นหน่อไม้ฝรั่งจะเริ่มงอก และรอจนอายุ ๙๐ วันจึงนำไปเพาะปลูกได้

๒. การเตรียมดิน

- ปรับปรุงบำรุงดินโดยปุ๋ยคอก เศษวัสดุที่ทำให้ เช่น กิ่งไม้เล็กๆที่ป่นแล้ว แกรบ ฯลฯ
- ไถกลบไว้สักระยะหนึ่งประมาณ ๑๕ วัน

๓. การเตรียมแปลง ยกแปลงขนาดแปลง กว้าง ๑๓๐ ซม. สูง ๔๐ ซม. ระยะห่างระหว่างร่อง ๑๐๐ ซม.

๔. การปลูก จะปลูกแบบแถวคู่ระยะปลูกระหว่างต้น ๔๐ ซม. ระหว่างแถว ๖๐ ซม. โดยนำเง้าของหน่อไม้ฝรั่งอายุ ๓ เดือน จากแปลงที่เพาะไว้ มาปลูก โดยตัดต้นทิ้งเหลือประมาณ ๒๐ ซม.

๕. วางระบบน้ำ โดยวางสายให้น้ำกึ่งกลางแปลง เจาะให้มีน้ำไหล โดยให้มีระยะให้ตรงกับระหว่างหลุมปลูก

๖. การทำราวประคองลำต้น โดยทำราวประคองลำต้นสูงประมาณ ๘๐ ซม.

๗. ใส่ปุ๋ย

- ระยะแรก ร่องกันหลุมก่อนปลูกด้วย ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๓๐ กก./ไร่ ซึ่งในการใส่ปุ๋ยรองกันหลุมนี้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ซึ่งในการใส่ปุ๋ยรองกันหลุมนี้จะต้องใช้ดินกลบปุ๋ยให้หนาประมาณ ๔ นิ้ว หากเง้าหน่อไม้ฝรั่งสัมผัสกับปุ๋ยรองพื้นโดยตรงหรือร่องกันหลุมบางเกินไปจะทำให้เง้าของหน่อไม้ฝรั่งเน่าได้

- ระยะที่ ๒ หน่อไม้ฝรั่ง อายุ ๖๐ วัน ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๓๐ กก./ไร่ (ใส่โดยการหยอดปุ๋ยลงไปในหลุมที่ให้น้ำแล้วให้น้ำตามปกติ)

- ระยะที่ ๓ จะไว้ต้นแม่ จำนวน ๓-๕ ต้น/หลุม จนหน่อไม้ฝรั่ง อายุ ๑๒๐ วัน จึงจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เมื่อให้ผลผลิตแล้วจะให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๓๐ กก./ไร่ ทุกๆ ๑๐ วัน (วิธีใส่เหมือนระยะที่๒)

๘. การพรวนดินจะทำทุกๆ เดือน

๙. เก็บเกี่ยวผลผลิตและการพักต่อ จะเริ่มเก็บเกี่ยวหน่อไม้ฝรั่งเมื่อ อายุ ๑๒๐ วัน ในระยะแรกจะเก็บเกี่ยวติดต่อกันได้ ๔ เดือน แล้วจะทำการพักต่อ แต่เก็บเกี่ยวหน่อไม้ฝรั่งตั้งแต่ครั้งที่ ๒ ไป จะเก็บติดต่อกัน ๒ เดือนแล้วจะพักต่อประมาณ ๑ เดือน สลับกันไป ก็จะทำการพักต่อ (สังเกตได้จากใบและกิ่งของต้นแม่จะเริ่มเป็นสีเหลืองหรือแห้งประมาณ ร้อยละ ๒๐ ของต้น ผลผลิตและขนาดของหน่อจะลดลง) โดยจะมีการพักต่อประมาณ ๑ เดือน ซึ่งการพักต่อจะทำการถอนต้นแม่ออก เพื่อให้เจ้าหน่อไม้ฝรั่งได้สะสมอาหาร เมื่อมีการสะสมอาหารอย่างเต็มที่แล้วหน่อไม้ฝรั่งจะกลับมาให้ผลผลิตที่มีคุณภาพอีกครั้ง โดยจะทำสลับกันไปเรื่อยๆตลอดอายุของหน่อไม้ฝรั่ง

รูปภาพแสดงขั้นตอนวิธีปลูกหน่อไม้ฝรั่งในพื้นที่เป็นดินลูกรัง

การปรับปรุงบำรุงดินและเตรียมแปลงเพาะกล้า

คลุมแปลงกล้าหน่อไม้ฝรั่งด้วยฟางแล้วให้น้ำโดยระบบปริงเกอร์

ยกเครื่องทำแปลงปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ขนาดแปลง ๑.๓ เมตร พร้อมวางระบบน้ำ

วิธีปลูกจะปลูก ๒ แถว/แปลง ระยะห่างระหว่างต้น ๔๐ ซม. ระหว่างแถว ๖๐ ซม. เจ้าพันธุ์หน่อไม้ฝรั่งที่จะเอามาปลูก มีอายุ ๙๐ วัน โดยจะตัดต้นพันธุ์ให้เหลือประมาณ ๒๐ ซม. เพื่อลดการคายน้ำของพืช

ทำรั้วประคองลำต้นเพื่อกันล้ม และต้องคอยจัดต้นหน่อไม้ฝรั่งที่ขึ้นมาใหม่ให้อยู่ในรั้วประคอง

ทำการพรนดินอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อให้ดินโปร่งร่วนซุย

น้ำที่ให้น้ำแปลงหน่อไม้ฝรั่งถ้าเป็นน้ำบาดาลควรมีการสูบลมฟองไว้ก่อนแล้วจึงนำมาใช้ในแปลงได้

นำท่อน้ำหยดมาดัดแปลงโดยการเจาะเพิ่มเติมให้น้ำไหลแรงขึ้น

วิธีให้น้ำโดยการคว่ำรูที่เจาะลงด้านล่างติดกับพื้นดิน น้ำจะทำให้เกิดหลุมเล็กๆ และสามารถใส่ปุ๋ยได้โดยการหยอดปุ๋ยลงในหลุมนี้

น้ำจะค่อยๆซึมผ่านด้านข้างของผิวดินแล้วซึมลงมาด้านล่าง ซึ่งจะแก้ปัญหการอัดแน่นของดินลูกรังได้

ควรเลี้ยงต้นแม่ไว้ประมาณ ๓-๕ ต้น และตัดแต่งกิ่งด้านล่างให้โล่งเพื่อป้องกันการเกิดโรคพืชและเป็นที่ยาของแมลงต่างๆ

เริ่มเก็บเกี่ยวหน่อไม้ฝรั่งได้เมื่ออายุได้ ๑๒๐ วัน ในครั้งแรกจะเก็บติดต่อกันได้ ๔ เดือน ถึงจะพักต้น จากนั้นเก็บได้ติดต่อกันได้ ๒ เดือนต่อครั้ง จะพักต้นเป็นระยะเวลา ๑ เดือน ในแต่ละครั้ง

ลักษณะต้นหน่อไม้ฝรั่งที่ถึงเวลาที่จะพักต้น ผลผลิตและขนาดของหน่อลดลง ใบเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลือง

คัดขนาดโดยดูจากโคนของหน่อไม้ฝรั่ง เกรดA ขนาด ๑๐ มม. เกรดB ขนาด ๘- ๑๐ มม. และ เกรดC ต่ำกว่า ๘ มม.

คัดขนาด มัดรวมกันด้วยหนังยางและตัดโคนหน่อไม้ฝรั่งให้เท่ากัน เสร็จเรียบร้อยพร้อมส่งจำหน่าย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ต้องทราบข้อมูลพื้นฐานของแปลงของตนเอง เพื่อใช้ในการวางแผนในการผลิตอย่างถูกต้อง มีความมานะ อดทน ขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หมั่นขนขวายหาความรู้เพิ่มเติม ศึกษาดูงาน สะสมประสบการณ์ การแก้ปัญหาตามหลักวิชาการ

แนวคิดในการทำงาน

กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนแล้วไปให้ถึง

หลักคิดในการประกอบอาชีพ

เป้าหมาย มุ่งมั่น ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เจ้าหน้าที่ผู้ถอดองค์ความรู้

นายนิม รอดทิม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

